

Tietoa kunta-alalle liikennepalvelulain mukanaan tuomista muutoksista 6.6.2018

Yleistä liikennepalvelulaista

Liikennepalvelulaki muuttaa erityisesti markkinaehtoisen taksiliikenteen järjestämistä Suomessa. Taksien hinnat vapautuvat, päivitysvelvollisuus lakkaa ja kuntakohtaisista kiintiöistä luovutaan jne. 1.7.2018 alkaen kaikki liikenneluvan edellytykset täyttävät saavat taksiliikenneluvan ja voivat harjoittaa taksirytystoimintaa haluamallaan alueella Suomessa haluamallaan palveluajalla. Lakimuutos mahdollistaa yrittäjille myös osa-aikaisen taksiryttäjänä toimimisen Manner-Suomen laajuisesti. Vielä on aikaista sanoa mitä muutos tulee tarkoittamaan palvelutarjonnassa. Trafi ja Liikennevirasto tulevat seuraamaan markkinoiden kehittymistä, kysyntää ja tarjontaa ja jakamaan tietoa havainnoistaan kaikkien käyttöön.

Tähän kirjeeseen on koottu keskeisiä asioita, jotka on tunnistettu keskeisiksi kunta-alan toimijoille. Tähän kirjeeseen on koottu keskeisiä asioita, jotka on tunnistettu keskeisiksi kunta-alan toimijoille. Kirje on suunnattu ensi sijassa ns. peruskunnille sekä niille kuntayhtymille, jotka järjestävät sote-kuljetuksia.

Uudet velvoitteet kunta-alalle

Lakimuutos tuo hyvin vähän uusia lakisääteisiä velvoitteita peruskunnalle. Ainoa velvoite on kunnan tarjoamien kaikille avoimien henkilökuljetusten tietojen avaaminen rajapinnassa. Tästä tiedotettiin kunta-alaa jo alkuvuonna ja liitteenä on tarkempi tiedote näiden olennaisten tietojen avaamisesta. Lisäksi joukkoliikenteen toimivaltaiselle viranomaiselle tuli velvollisuuksia kilpailutuksissa vaatia taustajärjestelmäpohjaista lippu- ja maksujärjestelmää sekä osalle vaatimuksena avata kertalippurajapinta. Näistä on kerrottu lisää erillisessä rajapintaliitteessä.

Lakimuutos ja erityisesti taksiliikenteen vapautuminen vaikuttaa kuitenkin kunnan vastuulla olevien henkilökuljetusten järjestämiseen ja tuo uusia huomioonotettavia muutoksia ja vaatimuksia kuljetushankintojen tekemiseen. Kuntaliitto on aikaisemminkin tiedottanut kuntia ja kuntayhtymiä tulossa olevista muutoksista, ks. <https://www.kuntaliitto.fi/ajan-kohtaista/2018/onko-kuntasi-varautunut-henkilokuljetuksissaan-taksiliikenteen-vapautumiseen>

Liikenteen harjoittamisen vaadittavat luvat ja ilmoitukset 1.7.2018.alkaen

Yleistä

Liikennelupien myöntäminen siirtyy 1.7.2018 alkaen ELY-keskuksilta Trafille. Tehtävien siirron mukaan 24 elyistä siirtyy Trafian palvelukseen.

Lakiuudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut taksimarkkinoiden vapauttaminen. Uudistuksen jälkeen jokainen edellytyksen täyttävä saa taksiliikenneluvan ja kuntakohtaisista kiintiöistä luovutaan. Markkinoiden vapauttamisesta huolimatta taksiliikenteen harjoittamiseen tarvitaan kuitenkin yhä kolme lupaa: yrityksellä tulee olla liikennelupa, kuljettajalla tulee olla taksinkuljettajan ammattipätevyys ja ajoneuvo tulee olla merkittynä luvanvaraiseen käyttöön.

Taksiliikennelupa ja ilmoittautuminen taksiliikenteeseen

Ammattimainen henkilöiden kuljettaminen vaatii taksiliikenneluvan, pelkällä taksinkuljettajan ammattiajoluovalla ei saa toimia taksiryttäjänä. Taksiliikennelupaa tarvitaan, kun ajoneuvo on maksimissaan 1+8 paikkainen. Mikäli ajoneuvo on tätä isompi, tulee yrityksellä olla henkilöliikennelupa (ent. joukkoliikennelupa).

Tällä hetkellä voimassaolevat taksiliikenneluvat ovat toistaiseksi voimassa olevia, mutta lakiuudistuksen jälkeen luvat muuttuvat 10-vuotisiksi. Nykyiset toistaiseksi voimassaolevat luvat ovat voimassa vähintään vuoteen 2028 asti. Uudet taksiliikenneluvat ovat yritys-kohtaisia eli ajoneuvojen määrää ei ole rajoitettu. Nykyisissä taksiliikenneluvissa oleva ajoneuvoluokkatieto (esteetön tai henkilöauto) menettävät merkityksensä 1.7.2018 alkaen.

Mikäli yrityksellä on jo voimassa oleva tavara- tai henkilöliikennelupa, sen ei tarvitse hankkia erillistä taksiliikennelupaa vaan se voi ilmoittautua taksiliikenneluvanhaltijaksi Trafille. Tällöin yrityksen tulee noudattaa kaikkia taksiliikenteen velvollisuuksia (mm. kalusto, pätevyys yms.), mutta sen ei tarvitse hankkia erillistä liikennelupaa tätä varten. Kun liikenneluvan voimassaolo päättyy tai jos liikennelupa peruutetaan, yrityksen oikeus taksiliikenteen harjoittamiseen lakkaa.

Ilman taksiliikennelupaa saa kuitenkin suorittaa:

- 1) konsernin, siihen verrattavan yhtymän tai julkisyhteisön sisäisiä henkilökuljetuksia niiden hallinnassa olevilla ajoneuvoilla; tai
- 2) kunnan tai muun julkisyhteisön järjestämiin sosiaali- ja terveystalveluihin kuuluvana kuljettaa henkilöitä sen hallinnassa olevalla henkilöautolla kuljetustalvelujen saajilta perittäväksi säädettyä asiakasmaksua vastaan

Henkilöliikennelupa

Joukkoliikenneluvan nimi muuttuu henkilöliikenneluvaksi 1.7 alkaen. Mikäli yritys harjoittaa henkilöliikennettä ajoneuvolla, jossa on vähintään 1+9 paikkaa tulee sillä olla voimassa oleva henkilöliikennelupa. Jokaisessa ajossa samanaikaisesti olevassa ajoneuvossa tulee olla liikennelupaviranomaisen myöntämä oikeaksi todistettu jäljennös liikenneluvasta.

Ilman henkilöliikennelupaa saa kuitenkin:

- 1) suorittaa kuljetuksia konsernin, siihen verrattavan yhtymän tai julkisyhteisön sisäisiä henkilökuljetuksia niiden hallinnassa olevilla ajoneuvoilla; tai
- 2) kunnan tai muun julkisyhteisön järjestämiin sosiaali- ja terveystalveluihin kuuluvana kuljettaa henkilöitä sen hallinnassa olevalla ajoneuvolla kuljetustalvelujen saajilta perittäväksi säädettyä asiakasmaksua vastaan.

Tavaraliikennelupa ja ilmoittautuminen tavaraliikenteeseen

Tavaraliikennelupa vaaditaan, mikäli harjoittaa ammattimaista tavarankuljetusta kokonaismassaltaan yli 3 500 kiloilla ajoneuvolla. Ennen 1.7.2018 rajana oli 2000 kiloa. Lakiuudistuksen myötä yrityksen, joka harjoittaa ammattimaistaliikennettä kokonaismassaltaan 2000 – 3500 kiloilla ajoneuvolla, tulee ilmoittautua Trafille. Mikäli yritys harjoittaa liikennettä yli ja alle 3500 kilon painoisilla ajoneuvoilla tulee sen sekä hankkia liikenneluvat, että tehdä ilmoitus.

Ajoneuvon rekisteröinti ja luvanvaraisuusmerkintä

Mikäli ajoneuvolla harjoitetaan taksi-, henkilö-, tai tavaraliikennettä liikenneluvan tai ilmoituksen nojalla tulee se olla merkittynä luvanvaraiseen käyttöön henkilöliikenteen osalta ja luvanvaraiseen tavaraliikenteeseen tavaraliikenteen osalta sekä rekisteröity Suomen ajoneuvorekisteriin. Mikäli ajoneuvoa käytetään sekä henkilö-, että tavaraliikenteessä tulee se merkitä henkilöliikennettä tarkoittavaan luvanvaraiseen käyttöön. Luvanvaraisen käytön merkintä vaikuttaa mm. ajoneuvon vakuutusmaksuihin ja katsastusväliin.

Kuljettajan ammattipätevydet

Kuljettajalla pitää olla ajoneuvotyyppiin sopiva ammattipätevyys. Kuorma-autonkuljettajan ja linja-autonkuljettajan ammattipätevydet perustuvat EU-direktiiviin, kun taas taksikuljettajan ammattipätevyysvaatimukset ovat kansalliset. Vain taksikuljettajan ammattipätevyyteen liittyy rikosrekisterin tarkistus ja paikallistuntemusosaaminen. Paikallistuntemus muuttuu lakiuudistuksen jälkeen niin, että jonkin kunnan alueella hyväksytysti suoritettulla paikallistuntemuskokeella voi harjoittaa taksiliikennettä kaikkialla Manner-Suomessa. Trafi mahdollistaa myös sen, että paikallistuntemuskoe on mahdollista suorittaa omana kokeenaan, jolloin kuljettaja voi halutessaan suorittaa useamman alueen paikallistuntemuskokeen.

Henkilökuljetuspalveluita hankittaessa huomioitavia teki- jöitä

Asetus kuluttajilta perittävistä taksimatkojen enimmäishinnoista poistuu

Taksimatkojen hintojen perusteena ollut ns. taksa-asetus kumoutuu 1.7.2018 alkaen. Mikäli kunnan hankkimien taksimatkojen hinnat ovat perustuneet asetuksen hintoihin, voi asetuksen kumoutumisella olla vaikutuksia kunnan hankkiman taksipalvelun hintatasoon. Hintojen määräytyminen jatkossa on vapaata ja kuljetusyriytensä itsensä määritettävissä, mikäli kuljetuspalvelujen ostaja ja myyjä eivät asiasta muuta sovi.

Huomioitavaa on myös, että hinnoitteluperusteet voivat erota aikaisemmista. Ns. taksa-asetuksen sekä asemapaikkojen kumoutumisen myötä asemapaikkavyöhykkeen ulkopuolisen saman suuntaisen matkan hinnan puolittaminen poistuu silloin, kun matka tehdään vähintään kahteen kertaan. Tällä voi olla merkittävää vaikutusta hintoihin erityisesti asiakkaiden pitkien hakumatkojen osalta.

Yritysten ja kuljettajien lupien voimassaolon tarkistus

Yrityksen liikenneluvan tai -lupien voimassaolon sekä sen oikeuden harjoittaa ilmoituksenvaraista taksi- tai tavaraliikennettä voi tarkistaa kyselypalvelusta. Palvelu sijoitetaan Trafifin nettisivuille mm. osoitteeseen www.trafi.fi/liikenneluvattrafiin. Tällä hetkellä palvelu toimii ELY-keskuksen sivuilla osoitteessa <https://www.ely-keskus.fi/web/ely/liikennelupa-jarjestelman-tietopalvelu-vallu-1>. Tiedot päivittyvät järjestelmään kerran vuorokaudessa.

Ammattipätevyystietojen voimassaolon voi tarkistaa maksutta 1.7. alkaen kuljettajan nimellä ja kotipaikkakunnan tai syntymäajan perusteella. Tätä ennen tehdyistä tiedusteluista peritään 2 euroa/kysely ja kyselyyn tarvitaan kuljettajan henkilötunnus.

<https://asiointi.trafi.fi/web/asiointi/henkiloasiakkaat/tieliikenne/kuljettajatiepalvelut>

Taksiyrittäjän vastuut kuljettajan pätevyyden ja osaamisen suhteen

Taksiyrittäjän tulee varmistaa, että kuljettajalla on voimassa olevat luvat taksikuljettajana toimimiseen. Taksikuljettajan on pidettävä ajolupa ajossa mukana ja tarvittaessa esitettävä taksikuljettajan ajolupa. Ajonaikana kuljettajan nimen on oltava näkyvillä.

Lisäksi taksiyrittäjän vastuulla on varmistaa, että kuljettajalla on riittävä vuorovaikutus- ja kielitaito sekä kyky ottaa huomioon matkustajan toimintarajoituksista johtuvat erityiset tarpeet.

Taksivalaisimen käyttö

Taksivalaisimen käyttö on vapaaehtoista, mutta sen käyttö oikeuttaa käyttämään vain takseille varattuja alueita kuten asemia, tolppia, kaistoja. Mikäli kunta haluaa, että sen hankkimissa kuljetuksissa käytetään taksivalaisinta, kannattaa tätä edellyttää hankinta-vaatimuksissa.

Taksamittari

Mikäli matkan hinta perustuu matkan tai ajan mittaamiseen, tulee ajoneuvossa olla mittalaitedirektiivin (2014/32/EU) mukainen taksamittari. Ajoneuvolaki mahdollistaa 1.7.2018 myös vaihtoehtoisen laitteen tai järjestelmän käytön, jolla saavutetaan taksamittaria vastaava mittaustiedon luotettavuus ja tiedon suojauksen taso. Tukes kuitenkin katsoo, että vaihtoehtoinen laite ei ole sopusoinnussa mittalaitedirektiivin ja mittalaitelain kanssa. Näin ollen Tukes voi mahdollisesti kieltää vaihtoehtoisen laitteen käytön. Trafi ja Tukes käyvät keskustelua vaihtoehtoisesta laitteesta ja asian etenemisestä tiedotetaan Trafian nettisivuilla www.trafi.fi/liikenneluvattrafiin.

Mikäli kunnalla on käytössään oma järjestelmä kilpailuttamilleen palveluille, joka määrittää esim. karttasovelluksen perusteella yritykselle maksettavan korvauksen eikä ajoneuvoissa ole matkaa tai aikaa mittaavia laitteita, ovat nämä järjestelmät jatkossakin mahdollisia.

Ajoneuvoluokat ja ympäristönäkökulmat

Lakiuudistuksen jälkeen taksi voi olla henkilöauton lisäksi kuorma-auto, pakettiauto, raskas- tai kevyt nelipyörä (mopoauto tai mönkijä) tai kolmipyörä. Mikäli kilpailutuksessa halutaan vaatia tiettyä ajoneuvoluokkaa kannattaa se mainita. Taksissa maksimimatkustajamäärä on kahdeksan matkustajaa. Mikäli palvelua tarjotaan isommalla kalustolla, on kyse linja-autoliikenteestä.

Ympäristönäkökulmiin ja energiatehokkuuteen saa lisätietoa Motivan julkaisemasta [Henkilökuljetukset - ohje ympäristökriteereistä julkisissa hankinnoissa](#) (04/2018).

Esteettömät ajoneuvoluokat ja invataksi

Trafi on uusinnut Autojen ja niiden perävaunujen teknisistä vaatimuksia käsittelevän määräyksensä esteettömien ajoneuvojen osalta ja se astuu voimaan 1.7 alkaen. Aikaisemman yhden vaatimuksen sijaan esteetön ajoneuvo jakautuu kahteen alaluokkaan: pieni esteetön ajoneuvo ja suuri esteetön ajoneuvo. Lisäksi jo tällä käytössä oleva invataksin määritelmä on voimassa 1.7.2018 jälkeenkin. Isoin ero invataksin ja ison esteettömän ajoneuvon määritelmässä on se, että invataksissa on oltava kaksi pyörätuolipaikkaa.

Trafian määräys ja valtioneuvoston asetus eivät velvoita ketään käyttämään näitä määritelmiä, mutta on oletettavaa, että yritykset hankkivat määritelmien mukaisia ajoneuvoja, jolloin niiden saatavuuden pitäisi olla hyvä.

Esteettömässä ajoneuvossa tulee olla nostin pyörätuolia varten, tai sen sijaan leveyssuunnassa yhtenäinen ja turvallinen kulkuluiska. Esteettömässä ajoneuvossa tulee olla pyörätuolipaikka, jonka leveys on vähintään 0,75 metriä ja pituus vähintään 1,10 metriä. Pyörätuolipaikan korkeus on pienessä esteettömässä ajoneuvossa vähintään 1,40 metriä ja suuressa esteettömässä ajoneuvossa vähintään 1,45 metriä.

Pyörätuolipaikalla saa olla vaihtoehtoista käyttöä varten helposti sivuun käännettävät istuimet, joiden tarvitsema tila sivuun käännettyinä ei rajoita edellä määrättyä pyörätuolipaikan tilaa. Pyörätuolin ja siinä matkustavan tulee olla luotettavasti kiinnitettävissä ajoneuvoon.

Pyörätuolipaikalle johtavan kulkuaukon korkeus on pienessä esteettömässä ajoneuvossa vähintään 1,35 metriä ja suuressa esteettömässä ajoneuvossa ja korkeus vähintään 1,45 metriä. Kulku autoon on järjestettävä helpoksi.

Tarkemmin esteettömän ajoneuvon vaatimuksista Trafín määräyksessä autojen ja niiden perävaunujen teknisistä vaatimuksista (kohta 3.11.).

Invataksin tekniset vaatimukset ovat ajoneuvojen rakenteesta ja varusteista annetun asetuksen (1256/1992) 13 §:ssä Invataksissa on oltava vähintään kaksi pyörätuolipaikkaa (minimimitat: leveys 0,7 m, pituus 1,1 m ja korkeus 1,45 m)

Tavarankuljetuspalveluita hankittaessa huomioitavia tekijöitä

Tavarankuljetuksen tilaajan selvitysvelvollisuus

Tilatessaan tavarankuljetuksen tilaajan tai tämän edustajan on ennen kuljetuksesta sopimista selvitettävä:

- 1) kuljetuksen suorittajalla on tarvittava lupa tai oikeus suorittaa kuljetus kabotaasiliikenteenä;
- 2) kuljetuksen suorittaja on merkitty arvonlisäverolain (1501/1993) mukaiseen arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, jos se on siihen velvollinen kyseisestä myynnistä.

Sopimusta ei saa tehdä, jos edellä mainitut edellytykset eivät täyty. Sopimusta ei saa myöskään tehdä, jos kuljetuksen tilaaja tietää tai hänen pitäisi tietää, ettei sopimuksen toinen osapuoli aio täyttää lakisääteisiä velvoitteitaan työnantajana.

Selvitystä ei tarvitse tehdä seuraavissa tapauksissa:

- Edellisen selvityksen tekemisestä saman sopimuspuolen kanssa on kulunut vähemmän kuin kolme kuukautta
- Sopimuspuoli on valtio, kunta, kuntayhtymä, Ahvenanmaan maakunta, Ahvenanmaan maakunnan kunta tai kuntayhtymä, seurakunta, seurakuntayhtymä, Kansaneläkelaitos tai Suomen Pankki
- Mikäli sopimussuhdetta tilaajan ja sopimuspuolen välillä voidaan pitää vakiintuneena aikaisempien kuluva vuonna tapahtuneiden kuljetusten johdosta. Tällöin selvitys on tehtävä kalenterivuositain.

Muita huomioitavia tekijöitä

Keskeiset muutokset taksiliikennealalla

Taksimarkkinoiden vapautuessa luovutaan kuntakohtaisista taksikiintiöistä. Taksiliikennelupa ei ole 1.7. 2018 alkaen sidottuna enää kuntaan eli yrittäjä saa harjoittaa taksiliikennettä vapaasti missä päin Manner-Suomea haluaa. Lisäksi ajo- ja päivystysvelvollisuudet lakkaavat, tämä mahdollistaa taksiyrittäjänä toimimisen myös osa-aikaisesti. Tämän seurauksena taksien määrän alueellinen ennakoitavuus heikkenee. Liikennevirasto seuraa kysyntää ja tarjontaa alueittain ja Trafi liikennemarkkinoiden tilannetta.

Taksina voidaan käyttää muitakin ajoneuvoja kuin henkilöautoja. Taksivalaisimen käyttö oikeuttaa käyttämään takseille varattuja alueita kuten taksiasemia ja tolppia. Nykyiset asemat ja tolpat on pääosin mitoitettu henkilöautoille. Mikäli muiden ajoneuvon käyttö ja taksien määrä kasvavat, voi se tuoda ahtautta nykyisille taksiasemille ja tolpile. Tällä hetkellä käytäntönä on ollut, että asiakas valitsee aina ensimmäisen taksin. Hinnoittelun vapautuessa asiakkaan voi olettaa vertailevan hintoja, jolloin asiakkaat liikkunevat enemmän tolpile ja aina ensimmäinen ajoneuvo ei ole se, joka valitaan.

Linja-autoliikenne ja taksitoiminta lähentyvät

Linja-autoliikenteen tilausliikenteen vähimmäismatkustajamäärävaatimus poistuu. Lakiuudistuksen jälkeen linja-autolla saa kuljettaa tilausliikenteenä, vaikka yhtä matkustajaa. Kun linja-autolla harjoitetaan tilausliikennettä, linja-autossa tulee olla mittalaitedirektiivin (2014/32/EU) mukainen taksamittari, jos matkan hinta perustuu matkan tai ajan mittamiseen. Taksamittaria ei tarvitse olla, jos matkasta peritään kiinteä hinta, joka kerrotaan asiakkaalle ennen matkan alkua. Linja-autossa ei tarvitse olla taksamittaria hinnan määrittelyyn myöskään silloin, kun linja-autolla harjoitetaan markkinaehtoista tai liikennöintisopimukseen perustuvaa reitti- ja aikataulusidonnaista liikennettä, jossa matkalippujen hinnoittelu perustuu ennalta määriteltyyn hinnastoon.

Reittiliikenneluvat ja kutsujoukkoliikenneluvat

Liikennepalvelulaissa ei ole reittiliikennelupaa tai kutsujoukkoliikennelupaa koskevia säädöksiä ja käytännössä nämä luvat poistuvat liikennepalvelulain myötä. Reittiliikenneluvat jäävät liikennepalvelulain siirtymäsäännöksen (VII osa, 1 luku, 3 §) mukaan voimaan, mutta käytännössä niillä ei ole enää oikeudellista merkitystä. Reittiliikennelupien edellyttämät joukkoliikenneluvat katsotaan 1.7.2018 alkaen liikennepalvelulain mukaisiksi henkilöliikenneluviksi ja niihin sovelletaan liikennepalvelulain mukaisia säädöksiä.

Markkinaehtoisen reittiliikenteen osalta joukkoliikennelain korvautuminen liikennepalvelulailla merkitsee ennen kaikkea menettelytapojen muutosta: 30.6.2018 asti noudetaan joukkoliikennelain mukaisia menettelyjä ja 1.7.2018 alkaen liikennepalvelulain menettelyjä. Näin ollen joukkoliikennelain mukaiset reittiliikenteen hakumenettelyt kuten reittilupahakemus, lausuntomenettelyt ja reittilupamaksut lakkaavat 1.7.2018. Myöskään muita reittilupiin liittyviä joukkoliikennelain mukaisia säädöksiä (mm. irtisanominen) ei enää noudateta.

Uutta markkinaehtoista liikennettä saa aloittaa liikennepalvelulain menettelyjen mukaisesti 1.7.2018 alkaen kaikille reiteille, joille ei ole vahvistettu PSA:n mukaista yksinoikeutta. Toimivaltainen viranomais voi antaa yksinoikeuden erillisellä hallintopäätöksellä kilpailuttamisen yhteydessä yksittäiselle liikenteenharjoittajalle tietyille reiteille, tietyyn verkkoon tai tietylle alueelle. Yksinoikeus tarkoittaa, että viranomaisten kilpailuttamalle yksinoikeuden mukaiselle (joukko)liikenteelle ei saa perustaa sellaista päällekkäistä aikataulunmukaista liikennettä, joka aiheuttaisi vakavaa ja jatkuvaa haittaa. Toimivaltaiset viranomaiset ilmoittavat asettamisestaan yksinoikeuksista omilla nettisivuillaan ja käyvät aktiivisesti vuoropuhelua liikenteenharjoittajien kanssa. Ainoastaan toimivaltainen viranomais, ei peruskunta, voi asettaa palvelusopimusasetuksen mukaisen yksinoikeuden.

Nykytilanteessa toimivaltainen viranomainen on saanut tiedon markkinaehtoisen liikenteen muutoksista reittiliikennelupamenettelyjen kautta. 1.7.2018 alkaen säännöllistä, markkinaehtoista liikennettä tarjoavien palveluntuottajien on ilmoitettava palvelua koskevista muutoksista Liikennevirastolle NAP-palveluun avattujen rajapintojen tai erillisen lomakkeen kautta. Liikennevirasto jakaa muutostiedot eteenpäin viranomaisille.

Muutostietojen ilmoittamisen tarkoituksena on varmistaa, että toimivaltainen viranomainen voi tarvittaessa reagoida palvelutason muutokseen. Liikennepalvelulain mukaan henkilöliikenteen kuljetuspalvelun tarjoajan on ilmoitettava säännöllisesti tarjottavan palvelun aloittamisesta, lopettamisesta ja olennaisista muutoksista Liikennevirastolle viimeistään 60 päivää ennen suunnitelman toteuttamista. (ks. muutostietojen ilmoittamisesta tarkemmin alapuolelta)

Palvelujen ilmoittaminen asiakkaalle tapahtuu pitkälti samoin kuin joukkoliikennelain 48 §:ssä laatulupauksen julkaisemisesta säädetään.

Toimivaltainen viranomainen:

- Käsittelee reittiliikennelupahakemuksia joukkoliikennelain mukaisten menettelyjen mukaisesti 30.6.2018 asti
- Ei käsittele hakemuksia 1.7.2018 alkaen, koska luvulle ei ole enää lainsäädäntöperustaa
- On kuitenkin velvoitettu käsittelemään ajoissa saapuneen hakemuksen (huomioiden hallintolaki), vaikka se koskisi 1.7.2018 jälkeistä aikaa. Tällöin kuitenkin on velvoitettu kertomaan luvanhakijalle, että lupaa ei tarvita 1.7.2018 alkaen ja että hakija maksaisi luvasta, joka on täysin vailla merkitystä
- Ilmoittaa nettisivuillaan asettamistaan PSA:n mukaisista yksinoikeuksista, jotta liikenteenharjoittajat pystyvät huomioimaan ne liikennesuunnittelussaan
- Voi jatkossa seurata liikenteen muutostietoja Liikenneviraston toteuttaman palvelun avulla

Liikenteenharjoittaja/n:

- Ei tarvitse liikennöintiin reittiliikennelupaa 1.7.2018 alkaen
- Ei tarvitse hakea olemassa oleviin reittiliikennelupiin muutosta, jos muutokset liikennöintiin ajoittuvat 30.6.2018 jälkeen
- Tulee avata liikennettään koskevat olennaiset tiedot rajapinnoissa 1.1.2018 alkaen
- Tulee ilmoittaa säännöllisesti tarjottavan palvelun aloittamisesta, lopettamisesta ja olennaisista muutoksista Liikennevirastolle viimeistään 60 päivää ennen suunnitelman toteuttamista NAP-palvelun kautta 1.7.2018 alkaen, jos tiedot eivät saatavissa rajapinnoissa (ks. tarkemmin alla)
- Huomioi liikennesuunnittelussaan toimivaltaisten viranomaisten asettamat PSA:n mukaiset yksinoikeudet

Valvonta

Liikennepalvelulain voimaan tulon jälkeen kukaan ei valvo tai seuraa, ajetaanko reittiliikenneluvan mukaisesti vai ei. Trafikin viranomaisvalvonta kohdistuu siihen, löytyvätkö liikennöivät reitit avoimista rajapinnoista ja onko niistä ilmoitettu matkustajille sähköisesti. Toimivaltainen viranomainen ryhtyy liikennepalvelulain mukaisiin toimenpiteisiin, jos yksinoikeudella liikennettä harjoittava toimija havaitsee päällekkäistä liikennettä yksinoikeuden mukaisella reitillä.

Markkinaehtoisen liikenteen 60 päivän ilmoitusvelvollisuus

Liikennepalvelulain mukaan henkilöliikenteen kuljetuspalvelun tarjoajan on ilmoitettava säännöllisesti tarjottavan palvelun aloittamisesta, lopettamisesta ja olennaisista muutoksista Liikennevirastolle viimeistään 60 päivää ennen muutosajankohtaa. Ilmoitusvelvollisuus koskee markkinaehtoista liikennettä (vrt. nykyinen reittiliikennelupa). Muutoksesta on ilmoitettava vähintään 60 pv etukäteen, jotta viranomainen voi tarvittaessa reagoida palvelutason muutokseen.

Muutokset voivat koskea muun muassa reitin pysäkkejä, vuoron aikataulua tai ajopäiväkalenteria. Viranomaisen kilpailuttaman sopimusliikenteen muutoksista ei tarvitse ilmoittaa, koska nämä muutokset ovat tilaajalla itsellään tiedossa ja uusista kilpailutuksista tiedotetaan julkisia hankintoja koskevien säädösten mukaisesti. Vierekkäisten alueiden viranomaiset käyvät myös keskenään vuoropuhelua sopimusliikenteen muutoksista.

Henkilöliikenteen kuljetuspalvelun tarjoaja ilmoittaa markkinaehtoisen liikenteen muutoksista:

- 1) Ensisijaisesti NAP-palvelussa (www.finap.fi) palveluntarjoajan omassa tai kumppanin avaamassa koneluettavassa rajapinnassa, jolloin erillistä muutosilmoitusta ei tarvitse tehdä
 - Huom.: rajapinnan pitää olla suoraan koneluettava, pelkkä web-sivu ei riitä tai
- 2) Vaihtoehtoisesti NAP-palvelussa erillisellä lomakkeella

Niiden palveluntarjoajien, jotka ovat julkaisseet NAP-palvelussa suoraan omat koneluettavat reitti- ja aikataulutietorajapintansa, ei tarvitse tehdä erillistä muutosilmoitusta, edellyttäen, että rajapinnoista on saatavissa myös muutostiedot 60 päivää ennen niiden toteutumista. Lomakkeella ilmoittamisesta ei peritä käsittelymaksua eikä koneluettavan rajapinnan käytöstä saa periä maksua Liikennevirastolta.

Laki tulee tämän ilmoitusvelvollisuuden osalta voimaan 1.7.2018. Viranomaiset suosittelevat kuitenkin, että mahdollisista heinäkuun alussa voimaan tulevista muutoksista ilmoitetaan NAP-palvelussa jo toukokuussa.

Trafi ja Liikennevirasto tiedottavat suoraan kuljetuspalvelujen tarjoajille ilmoituskäytännöistä ja NAP-muutosilmoituslomakkeen käytöstä. Pyydämme teitä varmistamaan omalla toimialueellanne, että liikenteenharjoittajat ovat tietoisia 60 pv ilmoitusmenettelystä.

Liikennevirasto kokoaa muutostietoja useasta lähteestä

Liikennevirasto tarjoaa viranomaisille aluksi vain NAP-palvelun sähköisellä muutostietolomakkeella keräämiään muutostietoja. Muutostietojen tunnistaminen suoraan palveluntarjoajien koneluettavista reitti- ja aikataulurajapinnoista on Liikennevirastolla työn alla ja näitä tietoja tullaan tarjoamaan viranomaisille myöhemmin. Viranomaisten kannalta tärkeiden muutosten tunnistaminen rajapinnoista on kuitenkin erittäin haastavaa, eikä kehityksen onnistumisesta ole vielä varmuutta.

Muutostiedot avataan vain viranomaisille

NAP-palveluun koostetut muutosilmoitustiedot toimitetaan vain viranomaisille viranomaisien laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Liikennevirastolla ei ole laissa määriteltyä tehtävää avata markkinaehtoisen liikenteen muutostietoja koostettuna tietona, vapaasti käytettäväksi. Suunniteltua tarjontaa koskevien tietojen voidaan katsoa kuuluvan myös

joiltain osin liike- ja ammattisalaisuuden piiriin. Lisäksi NAP:iin ilmoitettujen rajapintojen käyttöehdot voivat käytännössä estää tiedon jakamisen koostettuna julkisesti.

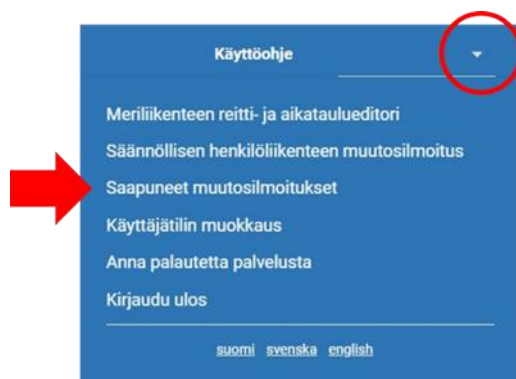
Liikenteenharjoittajien kanssa käytävien keskustelujen yhteydessä on hyvä muistuttaa heitä huolehtimaan, että muutostiedot ovat myös asiakkaiden saatavissa riittävän ajoissa esim. nettisivuilla.

Miten viranomainen voi tarkastella muutoksia?

Viranomainen voi selailla henkilökuljetuspalvelujen tarjoajien toimittamia muutosilmoituksia yksityiskohtaisesti NAP palvelussa. Muutostietojen selaaminen edellyttää rekisteröitymistä ja kirjautumista NAP-palveluun. Uusista muutosilmoituksista lähetetään viranomaiselle myös heräte sähköpostitse kerran vuorokaudessa. Sähköposti-ilmoitusten lähetystä pyritään kehittämään niin, että kirjautunut käyttäjä voi valita, miltä alueilta haluaa herätesähköpostit saada. (Vinkki: Ohjaa NAP:in muutosviestit automaattisesti haluamaasi sähköpostikansioon ja lisää suodatuksia, jos epärelevantteja sähköposteja tulee liikaa).

- Ilmoitus joukkoliikenneviranomaiseksi NAP-palveluun tehdään lähettämällä viesti osoitteeseen joukkoliikenne@liikennevirasto.fi

Saapuneet muutosilmoitukset näkyvät NAP:issa vain viranomaiselle kirjautumisen jälkeen. Saat alasvetovalikon näkyviin klikkaamalla kuvassa ympyröityä nuolta NAP-palvelun oikeasta ylänurkasta käyttäjän nimen vierestä:

Kuvassa näkyy myös Säännöllisen henkilöliikenteen muutosilmoitus -lomake, eli liikenteenharjoittajat voivat jo nyt tallentaa ilmoituksia NAP:in kautta.

Viranomaisten roolit

Yleistä

Lakimuutoksen yhtenä tarkoituksena on pienentää liikenneviranomaisten rooleja ja siirtää vastuuta enemmän alalle ja toimijoille. Tämä tulee näkymään mm. siinä, että viranomaiset tulevat seuraamaan markkinoita ja raportoimaan muutoksesta, mutta tulevat antamaan vähemmän konkreettisia ohjeita toimijoille.

Trafi

Trafista tulee liikennelupia myöntävä ja ilmoituksia vastaanottava viranomainen. Lisäksi Trafilla on tällä hetkellä jo vastuulla ajoneuvojen rekisteröinti ja ammattipätevyysasiat. Trafi ottaa vastaan ilmoituksia ja toimii yleisenä valvovana viranomaisena sekä seuraa lain vaikutuksia. Lainvaikutusten arvioinnissa tehdään kiinteää yhteistyötä Liikenneviraston

kanssa ja valvonnassa mm. Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa, jolle kuuluvat yksittäiset kansalaisten valitukset ja markkinavalvonta.

Liikennevirasto

Liikennevirasto tarjoaa NAP-palvelualueen rajapintatietojen ilmoittamiseen sekä työkalun olennaisten tietojen digitointiin. Lisäksi Liikenneviraston tehtävänä on seurata liikkumis- palveluiden kysyntää ja tarjontaa sekä sovittaa yhteen liikkumispalveluiden kehittämistä. Liikennevirasto julkaisee liikkumispalveluiden kysyntä- ja tarjontatietoa.

Virastouudistus

Virastouudistus on uudistus, joka toteutuessaan yhdistää nykyisen Trafin ja Viestintäviraston sekä osan nykyisistä Liikenneviraston tehtävistä uuteen perustettavaan Liikenne- ja viestintävirastoon. Mikäli virastouudistus toteutuu siirtyvät Liikennepalvelulakiin liittyvät Trafin ja Liikenneviraston tehtävät uuteen virastoon 1.1.2019 alkaen. Hallituksen esitys (61/2018) virastouudistuksesta annettiin Eduskunnalle 3.5.2018.

Toimivaltaiset viranomaiset

Toimivaltaiset viranomaiset voivat edelleen järjestää liikennepalveluita palvelusopimusasetuksen mukaisesti. Jos toimivaltaiset viranomaiset toimivat Liikennepalvelulain III osan 3 luvun 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla julkisen henkilöliikenteen alalla, niiden on suunniteltava palvelut ensisijaisesti seudullisina tai alueellisina kokonaisuuksina ja tavoiteltava kaikkien henkilökuljetusten yhteensovittamista. Suunnittelussa asiakkaiden liikkumistarpeisiin perustuvat markkinaehtoisesti syntyvät palvelut ja julkisesti hankitut palvelut on sovitettava yhteen. Viranomaisten on liikkumispalveluita suunnitellessaan kuultava alueella toimivia henkilöliikennepalveluiden tarjoajia sekä toimittava yhteistyössä muiden viranomaisten ja kuntien kanssa.

Lisätietoa

Tietoa mm. liikenneluvan hakemisesta, uusimisesta ja luvan myöntämisen edellytyksistä 1.7. alkaen löytyy osoitteesta www.trafi.fi/liikenneluvattrafiin. Jos tarvittavaa tietoa ei löydy nettisivuilta, lisätietoa saa soittamalla numeroon 029 534 5181 tai laittamalla sähköpostia osoitteeseen liikenneluvat@trafi.fi.

Tietojen avaamiseen ja muissa rajapintoihin liittyvissä asioissa lisätietoa löytyy seuraavasti:

- Yleiset kysymykset rajapintojen avaamisvelvoitteista
 - [liikkumispalveluidentiedot\(at\)trafi.fi](mailto:liikkumispalveluidentiedot(at)trafi.fi),
 - puh. 029 534 5050.
- Lisätietoja NAP-palvelukatalogista ja sen käytöstä sekä 60 päivän ilmoitusvelvollisuudesta:
 - www.liikennevirasto.fi/nap (NAP käyttöohje)
 - [Joukkoliikenne\(at\)liikennevirasto.fi](mailto:Joukkoliikenne(at)liikennevirasto.fi)
 - NAP Helpdesk puhelin: 029 534 3434 (arkisin 10-16) / joukkoliikenne@liikennevirasto.fi
- Lisätietoa Lippuprojektista:
 - www.viestintavirasto.fi/lippu
 - [lippu\(at\)ficora.fi](mailto:lippu(at)ficora.fi)